

ČESKÁ REPUBLIKA

ROZSUDEK

JMÉNEM REPUBLIKY

Nejvyšší správní soud rozhodl v senátu složeném z předsedkyně JUDr. Lenky Matyášové a soudců JUDr. Jakuba Camrdy a Mgr. Ondřeje Mrákoty v právní věci žalobce: **J. H.**, proti žalovanému: **Odvolací finanční ředitelství**, se sídlem Masarykova 31, Brno, v řízení o kasační stížnosti žalobce proti usnesení Krajského soudu v Ústí nad Labem, pobočka v Liberci ze dne 2. 11. 2016, č. j. 59 Af 20/2016 – 44,

t a k t o :

- I.** Návrh žalobce na ustanovení zástupce **se z a m í t á .**
- II.** Kasační stížnost **se z a m í t á .**
- III.** Žalovanému **se** náhrada nákladů řízení o kasační stížnosti **n e p ř i z n á v á .**

O d ů v o d n ě n í :

Rozhodnutím žalovaného ze dne 5. 2. 2016, č. j. 4989/16/5100-31462-704211, bylo změněno rozhodnutí Finančního úřadu pro Liberecký kraj, Územní pracoviště v Liberci ze dne 14. 5. 2015, č. j. 822623/15/2601-70461-507481.

Žalobce podal proti rozhodnutí žalovaného žalobu ke Krajskému soudu v Ústí nad Labem a požádal o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce z řad advokátů.

Usnesením Krajského soudu v Ústí nad Labem ze dne 2. 11. 2016, č. j. 59 Af 20/2016 – 44, nebylo žalobci přiznáno osvobození od soudních poplatků a byl zamítnut jeho návrh na ustanovení zástupce. Krajský soud s odkazem na judikaturu

Nejvyššího správního soudu konstatoval, že důkazní břemeno k prokázání nedostatku prostředků k úhradě soudního poplatku nese účastník soudního řízení. Žadatel je přitom povinen soudu prokázat hodnověrným způsobem své majetkové a sociální poměry. S přihlédnutím k těmto klíčovým východiskům pro přiznání osvobození od soudních poplatků bylo povinností žalobce prokázat soudu rozhodné skutečnosti, aby soud případně mohl vyhovět jeho žádosti. V projednávaném případě žalobce požádal soud o osvobození od soudních poplatků; soud mu zaslal výzvu k doložení majetkových poměrů, aby měl následně k dispozici veškeré skutečnosti rozhodné pro posouzení předmětné žádosti žalobce. Žalobce však požadované listiny, na jejichž podkladě by si soud mohl ověřit, zda jsou u žalobce skutečně splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků ve smyslu § 36 odst. 3 s. ř. s., nedoložil. Nesplnil tak základní podmínku pro osvobození od soudních poplatků, neboť neprokázal relevantní skutečnosti rozhodné pro přiznání osvobození od soudních poplatků. Z tohoto důvodu krajský soud osvobození od soudních poplatků žalobci nepřiznal.

Dle § 35 odst. 8 s. ř. s. pak platí, že navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, může předseda senátu na návrh ustanovit usnesením zástupce. V souzené věci však bylo soudem zjištěno, že žalobce neprokázal, že splňuje předpoklady pro osvobození od soudních poplatků. Z tohoto důvodu tedy u žalobce není splněna hned první zákonná podmínka pro ustanovení zástupce. Krajský soud proto nevyhověl ani žádosti žalobce o ustanovení zástupce z řad advokátů.

Proti citovanému usnesení podal žalobce (dále též „stěžovatel“) kasační stížnost, v níž namítl, že krajský soud hrubě a účelově zkreslil rozhodný skutkový i právní stav věci a napadené usnesení je založeno na domněnkách. Stěžovatel má za to, že jeho žádosti o osvobození od soudních poplatků a ustanovení zástupce byly a jsou objektivně důvodné. Stěžovatel navrhl, aby Nejvyšší správní soud napadené usnesení zrušil. Požádal také o přiznání odkladného účinku jeho kasační stížnosti, o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce.

Žalovaný se ke kasační stížnosti nevyjádřil.

Nejvyšší správní soud nejprve posoudil formální náležitosti kasační stížnosti a konstatoval, že kasační stížnost je podána osobou k tomu oprávněnou, je podána včas, jde o rozhodnutí, proti němuž je kasační stížnost přípustná. Zdejší soud přezkoumal napadené usnesení krajského soudu v rozsahu kasační stížnosti a v rámci uplatněných důvodů, zkoumal při tom, zda netrpí vadami, k nimž by musel přihlídnout z úřední povinnosti (§ 109 odst. 3 a 4 s. ř. s.), a dospěl k závěru, že kasační stížnost není důvodná.

Pokud jde o splnění poplatkové povinnosti v řízení o kasační stížnosti, v tomto řízení stěžovatele poplatková povinnost nestíhá s ohledem na to, že jeho kasační stížnost nesměruje proti rozhodnutí krajského soudu o návrhu ve věci samé (blíže viz usnesení rozšířeného senátu Nejvyššího správního soudu ze dne 9. 6. 2015, č. j. 1 As 196/2014 – 19, publikované pod č. 3271/2015 Sb. NSS). Jak přitom vyplývá ze zmiňovaného usnesení rozšířeného senátu, žalobce v řízení o kasační stížnosti, která nesměruje proti meritornímu rozhodnutí krajského soudu ani proti rozhodnutí, jímž se řízení před krajským soudem

pokračování

končí, nemusí splňovat ani podmínky dle § 105 odst. 2 s. ř. s. (povinné zastoupení žalobce bez příslušného právního vzdělání advokátem nebo jeho zaměstnancem nebo členem, který má vysokoškolské právní vzdělání, které je podle zvláštních zákonů vyžadováno pro výkon advokacie).

I přes uvedené stěžovatel o ustanovení zástupce v kasační stížnosti požádal, proto musel Nejvyšší správní soud tuto žádost vypořádat.

Nejvyšší správní soud podotýká, že podle § 35 odst. 8 s. ř. s. se pro rozhodnutí o ustanovení zástupce vyžaduje kumulativní splnění dvou podmínek, a to jednak splnění předpokladů pro osvobození od soudních poplatků, jednak též nezbytná potřeba takového zastoupení k ochraně práv účastníka řízení. Nejvyšší správní soud neshledal splnění druhé nutné podmínky pro ustanovení zástupce, tedy jeho nezbytnost k ochraně práv žalobce. Kasační stížnost má požadované základní náležitosti, přitom v posuzované věci se jedná o posouzení nikterak komplikované hmotněprávní otázky, o které soud může rozhodnout na základě podané kasační stížnosti a podkladů obsažených ve spise, aniž by bylo třeba za tímto účelem žalobci ustanovovat zástupce. Soud musí „pouze“ posoudit, zda stěžovatel doložil, že jsou u něj splněny podmínky pro osvobození od soudních poplatků, resp. pro ustanovení zástupce. Nakládání se spisem krajského soudu a čerpání informací z něj přitom není dokazováním ve smyslu soudního řádu správního (srov. např. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 11. 2015, č. j. 2 As 259/2015 - 41). Za této situace tedy Nejvyšší správní soud návrh na ustanovení zástupce zamítl.

Kasační stížnost směřovala proti usnesení, kterým krajský soud nepřiznal stěžovateli osvobození od soudních poplatků podle § 36 odst. 3 s. ř. s. a zamítl jeho návrh na ustanovení zástupce podle § 35 odst. 8 s. ř. s.

Podle § 36 odst. 3 s. ř. s. účastník, který doloží, že nemá dostatečné prostředky, může být na vlastní žádost usnesením předsedy senátu osvobozen od soudních poplatků. Dospěje-li však soud k závěru, že návrh zjevně nemůže být úspěšný, takovou žádost zamítne. Přiznané osvobození kdykoliv za řízení odejme, popřípadě i se zpětnou účinností, jestliže se do pravomocného skončení řízení ukáže, že poměry účastníka přiznané osvobození neodůvodňují, popřípadě neodůvodňovaly.

Podle § 35 odst. 8 věty první s. ř. s. může předseda senátu navrhovateli, u něhož jsou předpoklady, aby byl osvobozen od soudních poplatků, a je-li to nezbytně třeba k ochraně jeho práv, na návrh ustanovit usnesením zástupce, jímž může být i advokát.

Smyslem osvobození od soudních poplatků, jakož i oprávnění žádat o ustanovení zástupce na náklady státu, je ochrana účastníka proti negativním dopadům do jeho ústavně zaručených práv, v tomto případě do práva na soudní ochranu a na přístup k soudu zakotveným v čl. 36 Listiny základních práv a svobod. Podle rozsudku Nejvyššího správního soudu ze dne 19. 8. 2009, č. j. 8 As 20/2009 - 50, je soud povinen v každém jednotlivém případě vážit konkrétní specifické okolnosti žádosti o osvobození od soudních poplatků a individuální poměry žadatele. Účastníka lze osvobodit od soudních poplatků pouze tehdy, bude-li řádně osvědčeno, že pro jeho celkové poměry nelze setrvávat na povinnosti soudní poplatek uhradit.

Bylo tedy na stěžovateli, aby krajskému soudu konkrétně popsal své majetkové poměry a doložil doklady dosvědčující jeho nemajetnost. Pokud tak neučinil, nebyl krajský soud povinen zjišťovat jeho výdělkové a majetkové možnosti z úřední povinnosti (srov. rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 25. 1. 2005, č. j. 7 Azs 343/2004 - 50, č. 537/2005 Sb. NSS).

Nejvyšší správní soud zjistil ze spisu krajského soudu, že krajský soud stěžovatele vyzval, aby řádně vyplnil formulář o svých majetkových poměrech. Stěžovatel však vyplněný formulář ve stanovené lhůtě soudu nezaslal. Soudu doručil dne 26. 10. 2016 pouze faxové podání, ze kterého nebylo možno dovodit, zda stěžovatel skutečně splňuje podmínky pro osvobození od soudních poplatků.

Ze spisu krajského soudu je tedy zřejmé, že stěžovatel svou žádost o osvobození od soudních poplatků a o ustanovení zástupce ve stanovené lhůtě ani později do dne vydání napadeného usnesení nedoplnil. Ostatně ani v kasační stížnosti stěžovatel relevantně netvrdí a nedokládá, že by vyplněný formulář či jiný relevantní dokument krajskému soudu skutečně zaslal, aby bylo možno posoudit jeho majetkové poměry. To, že stěžovatel řádně nedokládá své majetkové poměry při obdobných žádostech, je nadto Nejvyššímu správnímu soudu známo i z řady dalších řízení, ve kterých stěžovatel rovněž nevyplnil předmětný formulář a nedoložil tak své majetkové poměry (viz např. řízení vedená u zdejšího soudu pod sp. zn. 2 Afs 111/2016, sp. zn. 3 As 141/2016 atd.). Stěžovateli přitom musí být z uvedených řízení známo, jaké následky způsobuje nevyplnění předmětného formuláře ve stanovené lhůtě.

S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud nesouhlasí se stěžovatelem, že by v řízení před krajským soudem věrohodně a úplně prokázal svoje majetkové poměry a doložil, že nemá dostatečné prostředky k úhradě soudního poplatku. Krajský soud proto postupoval v souladu s § 36 odst. 3 s. ř. s., nepřiznal-li mu osvobození od soudních poplatků. Vzhledem k tomu, že stěžovatel nesplňoval předpoklady pro osvobození od soudních poplatků, krajský soud správně zamítl i jeho návrh na ustanovení zástupce (srov. § 35 odst. 8 s. ř. s. a rozsudek Nejvyššího správního soudu ze dne 13. 9. 2007, č. j. 9 As 43/2007 - 77, rozsudek ze dne 16. 12. 2015, č. j. 8 As 129/2015 - 4 atd.).

S ohledem na výše uvedené Nejvyšší správní soud zamítl kasační stížnost jako nedůvodnou (§ 110 odst. 1 s. ř. s.).

Nejvyšší správní soud nerozhodoval v řízení o kasační stížnosti o návrhu stěžovatele na přiznání odkladného účinku, protože o tomto mimořádném opravném prostředku bylo rozhodnuto bez zbytečného prodlení po nezbytném poučení účastníků řízení a dalších procesních úkonech.

Výrok o náhradě nákladů řízení se opírá o § 60 odst. 1 věta první ve spojení s § 120 s. ř. s., podle kterého, nestanoví-li tento zákon jinak, má účastník, který měl ve věci plný úspěch, právo na náhradu nákladů řízení před soudem, které důvodně vynaložil proti účastníkovi, který ve věci úspěch neměl. Žalobce v řízení úspěch neměl a žalovanému

pokračování

žádné náklady s tímto řízením nad rámec běžné činnosti nevznikly, takže mu Nejvyšší správní soud náhradu nákladů řízení nepřiznal.

P o u č e n í: Proti tomuto rozsudku **n e j s o u** opravné prostředky přípustné.

V Brně dne 12. ledna 2017

JUDr. Lenka Matyášová
předsedkyně senátu